

2. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОСВІД

Ганна Миколаївна Тимошко,

доктор педагогічних наук, професор
кафедри управління навчальними закладами
та педагогіки вищої школи ДВНЗ
«Університет менеджменту освіти» НАПН України,
м. Київ, Україна

УДК 371.212.3

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ДІЯЛЬНОСТІ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В статті освітлені проблеми управління системою роботи з одареними дітьми в загальноосвітньому навчальному закладі.

Ключевые слова: *управление общеобразовательным учебным заведением, руководитель ОУЗ, одаренность, одаренные ученики, система работы с одаренными учащимися.*

In the article the author highlights the problem of managing the system work with gifted children in schools.

Key words: *management of secondary schools, the head of the secondary school, talent, gifted students, a system of work with gifted students.*

На шляху України до євроінтеграції виникла необхідність оновлення сфери освіти, що має сприяти розвитку у підростаючого покоління творчих здібностей та навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти, самореалізації особистості, забезпечувати підготовку кваліфікованих кадрів, конкурентоспроможних на ринку праці.

Реалізація вищевказаних завдань, що постали перед сучасною освітою можлива за умови розроблення та впровадження у ЗНЗ ефективної системи діяльності зі здібними та обдарованими учнями, а також створення умов для розкриття їхніх талантів та обдарувань.

Переосмислення системи цінностей виокремило у державній політиці проблеми розвитку здібностей та обдарувань сучасної молоді. Актуальною є система управління ЗНЗ, що містить питання пошуку, відбору, навчання, виховання і розвитку майбутньої інтелектуальної еліти держави, а також пристосування підростаючого покоління до сучасного соціуму.

У сучасному освітньому середовищі України склалися певні протиріччя між потребою у компетентних, висококваліфікованих кадрах та практичною реалізацією системи діяльності з обдарованими учнями. Це пов'язано з тим, що теоретичне обґрунтування

феномену обдарованості не може відповісти на питання практичної педагогіки та методики викладання навчальних дисциплін. Не існує єдиної, чітко обґрунтованої та універсальної моделі діяльності з талановитою молоддю. Тому теоретичні та практичні проблеми вчителі розв'язують безпосередньо у навчальному закладі де працюють, не будучи застрахованими від недоліків та помилок.

Окремі аспекти феномену обдарованості, навчання та виховання обдарованих дітей описували у своїх працях Б. Ананьєв, Ю. Бабаєва, Д. Богоявленська, Л. Виготський, Ю. Гільбур, О. Кульчицька, Н. Лейтес, О. Матюшкін, В. Моляко, Б. Теплов, С. Рубінштейн, М. Холодна, Дж. Галлагер, Г. Гарднер, Дж. Гілфорд, Дж. Рензуллі, Ч. Спірмен, А. Таннегбаум, Е. Торренс (психолого-педагогічна теорія розвитку обдарованої особистості), А. Алексюк, І. Аргінська, Ю. Бабанський, Д. Ельконін, Л. Занков, І. Зверева, І. Лернер, М. Махмутов, О. Німак, Н. Нечаєва, М. Скаткін, В. Хайруліна, Дж. Керолл (наукові засади організації навчально-виховного процесу у закладах освіти), Ю. Конаржевський, В. Маслов, Л. Карамушка (педагогічний менеджмент та менеджмент внутрішнього управління), Л. Михайлик, В. Паламарчук,

Р. Фатхутдінов (інноваційний менеджмент в закладах освіти).

Мета статті передбачає аналіз сутності та провідних характеристик обдарованості, висвітлення фахової специфіки управління системою діяльності з обдарованими учнями у ЗНЗ.

Поняття обдарованості не має усталеного визначення. О. Матюшкін розглядає обдарованість як загальну передумову творчого розвитку та становлення творчої особистості. На його думку, обдарованість утворює єдину інтегральну структуру, що виявляється на етапах індивідуального розвитку і складається з певних структурних компонентів. Серед них:

- домінуюча роль пізнавальної мотивації з раннього дитинства;
- дослідницька творча активність, що виявляється у винайденні нового, постановці та розв'язанні проблем;
- можливість досягнення оригінальних рішень;
- можливість прогнозування та передбачення;
- здатність до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі інтелектуальні, естетичні та моральні оцінки.

Розвиток дитячої обдарованості є проблемою культурного потенціалу нації. Постає запитання: що таке обдарованість, як її виявити та створити належні умови для розвитку здібностей та обдарувань дитини?

Тлумачні словники різних мов поняття «обдарований» трактують так: «той, хто має великі природні здібності, талановитий». З таким визначенням це поняття зустрічаємо в українській («обдарований»), російській («одаренный»), іспанській («superdotados»), англійській («gifted»), китайській («shen tong») мовах. Однак погодитися з цим можна лише частково, адже нереалізовані природні здібності є прихованою обдарованістю. Обдарованість не може залишатися на рівні нереалізованих потенційних можливостей. В. Моляко виділяє такі складові обдарованості, як:

- *здатки, схильності*, що виявляються у підвищеній чутливості, певній вибірковості, перевагах, а також у динамічності психічних процесів;
- *інтереси*, їхня спрямованість, частота та систематичність прояву, домінування пізнавальних процесів;
- *допитливість*, прагнення до створення нового, схильність до розв'язання та пошуку проблем;
- *швидкість у засвоєнні* нової інформації, утворення асоціативних масивів;
- *схильність до постійних порівнянь*, зіставлень, вироблення еталонів для подальшого відбору;
- *прояв загального інтелекту – засвоєння, розуміння, швидкість оцінок* та вибору способів розв'язання, *адекватність дій*, емоційне забарвлення окремих процесів, емоційне ставлення, вплив почуттів на суб'єктивне оцінювання, вибір, перевага тощо;
- *наполегливість, цілеспрямованість, рішучість, працьовитість, систематичність* у діяльності, *сміливе прийняття рішень*;

– *творчість* – уміння *комбінувати, знаходити аналогії, реконструювати*;

– *схильність до зміни варіантів, економічність* у рішеннях, *раціональне використання засобів, часу* тощо;

– *інтуїція* – схильність до надшвидких оцінок, рішень, прогнозів; швидке оволодіння вміннями, навичками, прийомами, оволодіння технікою діяльності, ремісничою майстерністю;

– *здібності до вироблення особистісних стратегій і тактик* під час розв'язання загальних та нових проблем, завдань, *пошук виходу* зі складних, нестандартних, екстремальних ситуацій тощо.

Позиціонування обдарованості є багатограним. Її оцінюють за:

- *широтою прояву* (загальна або спеціальна);
- *типом діяльності*, якій надається перевага (інтелектуальна, динамічна, творча, художня, психомоторна, технічна, лідерська тощо);
- *характером прояву* (очевидна й прихована);
- *часовими характеристиками* (обдарованість за нормального темпу розвитку або з його випередженням: вундеркінди);
- *віковими особливостями прояву* (стабільна або скороминуща);
- *особистісними гендерними* (соціально-статевими) особливостями;
- *інтенсивністю прояву*.

Таким чином, можемо стверджувати, що обдарована дитина – це *дитина, яка виділяється серед однолітків яскраво вираженими результатами діяльності та має рівень інтелекту вище середнього*. Дослідники виділяють три категорії обдарованих дітей з: 1) ранньою розумовою реалізацією; 2) прискореним розумовим розвитком; 3) окремими ознаками нестандартних здібностей.

Охарактеризуємо ці категорії обдарованих учнів.

• *Учні з ранньою розумовою реалізацією* – це учні, в яких за звичайного рівня інтелекту спостерігається особливий інтерес до будь-якого навчального предмету чи галузі знань. Вони, починаючи зі середньої ланки, захоплюються певним предметом, випереджаючи ровесників легкістю засвоєнням матеріалу.

• *Учні з прискореним розумовим розвитком* – це учні, які за однакових умов виділяються високим рівнем інтелекту. Вони бувають помітні у молодших класах. Як відомо, прискорений розвиток інтелекту пов'язано зі значною розумовою активністю та пізнавальною потребою.

• *Учні з окремими ознаками нестандартних здібностей* – це учні, які не виділяються значними розумовими здібностями, не виявляють інтересу і не демонструють особливих успіхів з окремого предмету, але вирізняються високим рівнем розвитку пізнавальних психічних процесів (пам'ять, уява, мислення тощо).

Необхідно зауважити, що така специфіка й особливості феномену обдарованості часто стають на заваді в діяльності з обдарованими та здібними учнями. Важливим у професійній діяльності вчителя

є виявлення та розпізнавання потенційних можливостей такої категорії дітей, що надалі дає змогу розвинути обдарованість.

Потенційна обдарованість висуває перед дослідниками суттєві проблеми, основною з яких є визначення обдарованих дітей та організація їхнього подальшого розвитку. Ранніми ознаками обдарованості, що виокремлюються більшістю дослідників, є:

- підвищена пізнавальна активність (О. Матюшкін, Н. Лейтес, Р. Семенова-Пономарьова, Г. Уолберг, С. Рашер, Дж. Пакерсон);
- здатність тривалий час концентрувати увагу на проблемі та пошуках її розв'язання (Ю. Гільбух, О. Матюшкін, Р. Семенова-Пономарьова);
- підвищений рівень розумового розвитку (Ю. Гільбух, Р. Семенова-Пономарьова);
- підвищена потреба у розумових навантаженнях, здатність отримувати задоволення від процесу пошуку розв'язання завдань (Ю. Гільбух, Н. Лейтес);
- раннє усвідомлення мети та цілей власної діяльності (Г. Уолберг, С. Рашер, Дж. Пакерсон, Р. Екберт);
- раннє оволодіння знаннями в обраній спеціальності, виявлення високого інтелекту, здатності мислити, хороша пам'ять з раннього дитинства (Ю. Гільбух, Р. Семенова-Пономарьова, Г. Уолберг, С. Рашер, Дж. Пакерсон);
- яскраво виражена незалежність, надання переваги індивідуальній діяльності перед груповою, індивідуалізм (Ю. Гільбух);
- почуття самоповаги, самоусвідомлення творчої сили та вміння контролювати себе (Ю. Гільбух);
- емпатія, здатність розуміти почуття та потреби інших людей (О. Матюшкін, Е. Торранс, Л. Холл);
- висока сензитивність до новизни стимулу (О. Матюшкін);
- здатність до передбачення, глибинного прогнозування, розвинена інтуїція, бажання побачити проблему під незвичним кутом зору (Л. Туктаєва);
- здатність до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки (О. Матюшкін);
- здатність вийти за межі завдання (Д. Богоявленська, Л. Туктаєва).

Визнані дослідниками ознаки вказують на наявність трьох груп чинників, вплив яких прослідковується у характеристиках більшості обдарованих особистостей. Це: *фізіологічні, психологічні та соціальні* чинники. Внутрішній взаємозв'язок між ними продовжує залишатися недостатньо вивченим і потребує подальших досліджень.

У дослідженнях Н. Лейтеса визначено такі особливості, притаманні обдарованим дітям, як: гарна пам'ять, добре розвинене абстрактне мислення; у більшості випадків високий рівень активності; висока вимогливість до себе, хворобливе сприйняття суспільної несправедливості; наполегливість у досягненні результату; інтерес до певної галузі знань чи бажання вчитися в цілому; здатність до самостійної

діяльності; схильність до фантазування; підвищений інтерес до навчання за використанні дослідницьких методів; значний словниковий запас; виконання з інтересом складних та довготривалих завдань; вміння швидко виділяти більш значущі відомості, розкривати взаємозв'язки між явищами й сутністю, індуктивно та дедуктивно мислити, здійснювати складні логічні операції; почуття гумору; перебільшене почуття страху, емоційна незбалансованість.

Необхідно зазначити, що типові ознаки обдарованих дітей доцільно виділяти в аспекти.

Так, у *пізнавальному* аспекті розглядаємо: довготривалу логічну пам'ять, що допомагає опанувати складну інформацію значну за обсягом; розуміння смислу сприйнятого тексту, що дозволяє вловити суть складних абстрактних понять; розвинене мовлення та багатий словниковий запас; здатність до виконання складної напруженої діяльності, де повно задіяно здібності на межі особистісних можливостей (екстремальна цікавість); логічність роздумів, міркувань; легка навченість, якісне сприймання матеріалу, кмітливості; спостережливість; розвинена уява; здатність швидко долати інерцію мислення, творча активність, самостійність суджень.

У *поведінковому* аспекті – це риси, що вирізняють обдарованих дітей серед інших та можуть ускладнювати відносини з учителями та однолітками: непередбачуваність вчинків; надмірна вразливість; нетерплячість; нетерпимість до недоліків інших; нетиповість реакції на будь-яку інформацію; неприймання жорсткої регламентованості навчального процесу; погане пристосування до обставин; неприймання тиску, примусу, неаргументованих заборон; нехтування умовностями; невизнання авторитетів; переважне спілкування зі старшими дітьми; схильність до ризику.

Інструментальний аспект передбачає: наявність специфічних стратегій діяльності; індивідуальний стиль діяльності; високу структурованість знань, уміння узагальнювати; особисту швидкість опанування знань.

Мотиваційний аспект містить такі ознаки, як: підвищена вибіркова чутливість до певних явищ дійсності; яскраво виражений стійкий інтерес до певних сфер діяльності; підвищена пізнавальна потреба; висока критичність до результатів власної діяльності; високий рівень самодостатності та автономії.

Зважаючи на ці особливості, можна з впевненістю говорити про те, що сьогодні існує проблема виявлення й супроводу обдарованих дітей. Цю проблему почали вивчати давно, але і сьогодні є прогалини, що викликано складністю предмету дослідження.

Таким чином, основний напрям у діяльності вчителя з обдарованими учнями ми вбачаємо у вдосконаленні змісту, форм, методів та прийомів навчання, виховання і розвитку. Зазначимо, що на основі концепції шкільного менеджменту у навчальних закладах необхідно реалізовувати особливий підхід, за якого вчителям повинна надаватися необхідна допомога у плануванні, організації та здійсненні професійної

діяльності з обдарованою молоддю з боку керівників ЗНЗ. Разом з тим, концепція шкільного менеджменту змінює роль вчителів, вимагаючи від них максимальної уваги до політики, стратегії й тактики навчального закладу, її технологічних, процедурно-ритуальних та естетичних цінностей. Це положення вимагає від учителя творчості та гнучкості у формуванні установок і мотивів навчання, розвитку, раціонального використання часу.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. зазначено, що модернізація управління освітою передбачає впровадження норм етики управління, а саме: партнерського, рівноправного стилю відносин, відмову від декларативного спілкування та дріб'язкової опіки [6].

В умовах навчально-виховного процесу закладів нового типу усунення, відмова від авторитарного стилю управління означає співробітництво вчителів та учнів, сприйняття особистості як найвищої соціальної цінності, визнання права на вибір, розвиток здібностей та прояву власної індивідуальності.

Реалізація принципу демократичного управління навчальним закладом означає наповнення новим змістом існуючих функцій управління: планування, організації, регулювання, контролю, аналізу та переходу до самоуправління, що є вищою формою демократії. Тому в управлінні навчальним закладом багато залежить від особистості та позиції керівника.

Сучасного керівника навчального закладу іноді називають «соціальним архітектором», підкреслюючи його призначення – «будівництво» культури організації. Отже, його основними інструментами управління будуть культуро-етичні методи.

Управлінська культура керівника ЗНЗ є інтегральною якістю особистості, що містить взаємопов'язані та взаємозалежні компоненти:

- *когнітивно-операційний* (система управлінських знань і вмінь);
- *особистісний* (система професійних та особистісних якостей);
- *мотиваційно-ціннісний* (система мотивів та цінностей управлінської діяльності).

Також управлінська культура керівника ЗНЗ характеризується *видами* (політичний, правовий, адміністративний, менеджерський, організаційний, соціально-психологічний, інформаційний, комунікативний, економічний) та *рівнями* сформованості (високий, середній, низький).

З огляду на це, адміністрація навчального закладу має організувати педагогічний процес з метою забезпечення розвитку здібностей обдарованих учнів. Це передбачає визначення варіативної складової робочого навчального плану, розроблення комплексу методичних матеріалів та рекомендацій, підбір педагогічних кадрів, а також забезпечення участі учнів в олімпіадах та конкурсах.

Створення системи діяльності з обдарованими дітьми залежить від сформованості освітнього середовища та ефективності психолого-педагогічної підтримки обдарованих дітей.

Від ефективно спланованої управлінської діяльності залежить цілісний процес навчання, виховання і розвитку обдарованих учнів. Керівник навчального закладу має бути наділений необхідними функціями. Від нього залежить: як буде працювати колектив, здійснюватися психолого-педагогічний супровід здібних та обдарованих дітей навчального закладу, якою буде результативність діяльності педагогічного колективу у цьому напрямі.

Розглянемо управління системою діяльності з обдарованими учнями детальніше. Окрім традиційних форм управлінської діяльності керівник навчального закладу використовує такі форми, як: *співпрацю* (спільну діяльність з метою досягнення результативності діяльності з обдарованими учнями); *роботу в команді* (створення команд з метою ефективного навчально-виховного впливу на особистість учнів); *самоврядування*.

Головними в управлінській структурі навчального закладу нового типу є спеціальні команди (групи працівників), що доповнюють одна одну й спрямовані на досягнення максимального результату. Команди створюються на основі професійних та моральних цінностей шкільної філософії, загальних принципів. Без цього вчитель не може забезпечити ефективної діяльності, а керівник – управління закладом освіти. Перед директором постає важливе завдання: організувати педагогічний колектив як єдину команду, де кожен робить внесок у досягнення цілей та місії закладу. Таким чином, оптимізуються процеси адміністративного управління системою діяльності з обдарованими учнями та групової самоорганізації.

Керівник навчального закладу не залишає поза увагою діяльність жодної команди – МО (методоб'єднань) вчителів, творчих та ініціативних груп, ШПД (школи педагогічного досвіду), ШОР (школи олімпійського резерву) тощо. Він має постійно турбуватися про створення умов, сприятливого мікроклімату, необхідного для їхньої діяльності, контролювати проміжні та кінцеві результати. Не можна допустити, щоб створені команди були формальними.

Директор є головою педагогічної ради – постійно діючого колегіального органу управління навчальним закладом. На засіданнях педагогічної ради розглядають проблеми впровадження нових педагогічних технологій з метою розвитку здібностей та підвищення зацікавленості учнів у процесі навчання, а також проєктують створення умов для самореалізації учнів, способи визначення та розвитку їхніх здібностей, розвитку творчої особистості. Будучи центром розвитку методичної діяльності, педагогічна рада розробляє та приймає до виконання рекомендації та рішення.

Організаційно-педагогічні основи функціонування навчального закладу передбачають створення системи управлінських дій, спрямованих на забезпечення ефективності діяльності колективу. Така система містить:

- створення інноваційної структури управління закладом нового типу;

- розроблення управлінської моделі з урахуванням специфіки навчального закладу;
- застосування інноваційних процесів у системі навчання і виховання учнів;
- постійне та цілеспрямоване підвищення науково-методичного, загально-педагогічного та професійного рівня вчителів;
- практичне втілення демократичних засад у процес управління;
- організацію експериментально-пошукової діяльності вчителів, керівництво процесом дослідницької, пошукової діяльності учнів;
- створення умов щодо ефективної діяльності психологічної служби, вивчення стану здоров'я та фізичного розвитку дітей, відповідного психологічного клімату в колективі;
- забезпечення доцільних координаційних зв'язків між навчальним закладом та іншими організаціями, громадськістю, спонсорами.

Управління системою діяльності з обдарованими учнями має передбачати виконання таких завдань, як:

- спрямування дій кожного вчителя на результативність діяльності з олімпійським резервом учнів;
- активізація діяльності окремих учителів через роботу в команді;
- діяльність вчителів як менеджерів (вчитель – фігура, яка визначає розв'язання проблем навчально-виховного процесу у ЗНЗ. Обов'язковою умовою цього є постійна висока інформованість, знання результатів новітніх досліджень психолого-педагогічної науки, присвячених удосконаленню технологій навчання, виховання та розвитку);
- створення відповідних команд в учнівському колективі;
- об'єднання діючих команд в єдиний колектив для досягнення максимального результату.

Управління системою діяльності з обдарованими учнями неможливе без ефективного планування. Для цього адміністрація навчального закладу розробляє організаційні заходи, спрямовані на виявлення та розвиток рівня обдарованості учнів. Їх відображають у програмах та планах. Планування діяльності з обдарованими учнями дає змогу здійснювати корекцію в межах навчального закладу або іншої навчальної структури, враховуючи її ефективність. Програма діяльності з обдарованими дітьми містить реальний, діагностичний та прогностичний етапи, що дозволяє виділити такі напрями роботи:

- *адміністративно-правовий* супровід діяльності учасників навчально-виховного процесу з реалізації проблеми вияву та розвитку обдарованості;
- *діагностико-констатаційний*, що передбачає визначення рівня обдарованості конкретної дитини і готовність батьків та вчителів до співпраці з покращення рівня матеріально-технічної бази;
- *розвиток обдарованості*, що поділяється на складові;

- *практично-емпіричний*, що містить план-графік заходів різного спрямування, який дає змогу обдарованим учням самореалізуватися;
- *теоретично-узагальнений*, що містить традиційні та інноваційні форми діяльності педагогічного колективу з обдарованими учнями.

Здійснюючи контрольну-аналітичну діяльність, керівник навчального закладу має змогу визначити ступінь ефективності системи діяльності з обдарованими учнями. Окрім наказів, ефективними є тематичні засідання педагогічних рад, предметних кафедр, методичної ради, творчих груп, наради з директором. Такий комплекс заходів дає можливість обговорювати не лише успіхи, а й проблеми, що виникають за реалізації програми діяльності з обдарованими учнями.

Важливим аспектом є відстеження результативності діяльності системи. Моніторинг з цією метою є оптимальним інструментом. Він допомагає відпрацьовувати та прогнозувати результати діяльності з обдарованими дітьми, коригувати форми й методи, як елементи системи.

В Українському коледжі імені В. О. Сухомлинського формування творчої особистості досягається за допомогою переорієнтації навчально-виховного процесу на активні методи, залучення вчителів та учнів до пошуково-дослідницької діяльності, оволодіння дослідницькими методами, психолого-педагогічною прогностикою, засобами передбачення результатів педагогічного впливу, проектування розвитку особистості учнів.

Пріоритетними в діяльності Українського коледжу є:

- формування в учнів громадянської позиції, власної гідності, готовності до професійної діяльності, відповідальності за власні дії, долю суспільства й людства;
- створення якісно нових умов для розвитку національних традицій української педагогічної думки;
- забезпечення умов для саморозвитку та самореалізації особистості, опанування учнями системи знань;
- допрофесійна підготовка;
- досягнення нової якості загальноосвітньої та загальнокультурної підготовки учнів, що передбачає гармонійний розвиток особистості, її здібностей, інтересів, обдарувань;
- формування в учнів практичних умінь та навичок для науково-дослідницької діяльності, впровадження ІКТ;
- створення та апробація нових технологій навчання;
- проведення науково-дослідницької та експериментальної діяльності.

В. Хайруліна (керівник коледжу) переконує, що у практиці закладів нового типу більше уваги приділяється «педагогічному управлінню». У центрі уваги керівника перебуває навчально-виховний процес: становлення суб'єктності в управлінні навчальним закладом; залучення вчителів, учнів до досягнення

нової якості навчально-виховного процесу; регулювання й координація їхньої діяльності; контроль і вивчення результатів спільної діяльності суб'єктів управління. Щоб зробити будь-яку систему дієвою, потрібні продумані, чіткі засоби приведення в дію її елементів. Саме цим є реалізація нових принципів управління (розподіл повноважень, предметність міжособистісних відносин, персональної відповідальності та демократичності управління). Реалізація передбачає упровадження нових оптимальних методів управління, переорієнтацію стратегій навчання на розвиток здібностей учнів, гуманізацію та демократизацію управління.

Зрозуміло, що демократичне управління дає змогу обрати необхідну стратегію, яка передбачає: широке залучення вчителів до формування програмно-цільових установок та змісту діяльності навчального закладу, аналізу стану викладання предметів, соціалізації учнів; делегування окремих функцій управління методичним об'єднанням, кафедрам, науково-методичній раді тощо; організація дій вчителів щодо досягнення цілей навчального закладу, сприяння використанню нових форм та методів навчання і виховання; надання допомоги молодим спеціалістам; впровадження в практику діяльності вчителів-предметників та класних керівників самоаналізу та самоконтролю діяльності.

Отже, на нашу думку, результативність діяльності навчального закладу з обдарованими учнями залежить від того, наскільки вдало було розроблено систему управління навчально-виховним процесом.

Таким чином, теоретичний аналіз проблеми управління системою діяльності навчального закладу з обдарованими учнями показав, що її ефективність залежить від наявності чіткої структури управління. Необхідним є використання потенціалу таких колегіальних органів управління, як: загальні збори (конференція), рада навчального закладу, піклувальна рада, діяльність учнівського та батьківського комітетів. Ці заходи поглиблюють демократичні засади у сферах суспільного життя. Створення сучасної моделі управління навчальним закладом передбачає здійснення таких функцій, як: педагогічний аналіз, планування, організація, контроль, регулювання, прогнозування результатів. Перераховані елементи управління підпорядковані єдиній меті – розв'язати проблему розвитку обдарованих дітей.

Використані літературні джерела

1. *Бабенко В. Л.* Розвиток творчого потенціалу школярів [Текст] / В. Л. Бабенко // Обдарована дитина. – 2008. – № 9. – С. 19–21.
2. *Васильченко Л. І.* Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей [Текст] / Л. І. Васильченко // Педагогіка і психологія: вісник АПН України. – 2007. – № 4. – С. 32–39.
3. *Волощук І.* Фактологічна підготовка педагогів до роботи з обдарованими й талановитими школярами [Текст] / І. Волощук, В. Шепотько // Рідна школа. – 2006. – № 9. – С. 73–75.
4. *Гриневич Л.* Розробка моделей організації управління освітою на місцевому рівні. Національний та зарубіжний досвід [Текст]: навч. посіб. / Л. Гриневич, П. Хобзей, О. Прошак. – К.: Знання, 2006. – 285 с.
5. *Громовий В.* Звичайна освіта для особливих дітей [Текст] / В. Громовий // Завуч. – 2006. – № 14. – С. 13–21.
6. *Дмитренко Л.* Виховання обдарованих дітей [Текст] / Л. Дмитренко // Палітра педагога. – 2007. – № 2. – С. 13–15.
7. *Красна Т.* Робота з обдарованими учнями [Текст] / Т. Красна // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2005. – № 9/10. – С. 60–67.
8. *Липова Л.* Специфіка навчання обдарованих дітей [Текст] / Л. Липова, Л. Морозова, Л. Луценко // Рідна школа. – 2003. – № 7. – С. 8–11.
9. *Моляко В. А.* Творческая одаренность и воспитание творческой личности [Текст] / В. А. Моляко. – К.: Знание, 1991. – 20 с.
10. *Моляко В. О.* Актуальні соціально-психологічні аспекти обдарованості [Текст] / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 1998. – № 1. – С. 4–5.
11. *Москаленко В. В.* Обдарованість і діяльність [Текст] / В. В. Москаленко // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 10. – С. 76–77.
12. *Остапенко А.* Системний підхід до управління закладом для обдарованих дітей [Текст] / А. Остапенко // Нова педагогічна думка. – 2007. – № 4. – С. 42–44.
13. *Пихтіна Н.* Концепція роботи з обдарованими дітьми [Текст] / Н. Пихтіна // Школа. – 2010. – № 9 (57). – С. 5–33.
14. *Поліщук В.* Особливості практичної роботи шкільної психологічної служби з обдарованими дітьми [Текст] / В. Поліщук // Молодь і ринок. – 2006. – № 1 (16). – С. 133–135.
15. *Розенова М.* Обдаровані діти: психологічні проблеми розвитку, навчання й виховання [Текст] / М. Розенова // Підручник для директора. – 2008. – № 1. – С. 37–44.